

Nr 66.

Av herr **Hage**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändringar i avseende å det proportionella valsättet vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m.

I nu gällande »stadga om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m.» av år 1913 finnas i § 2 bestämmelser därom att, då valen ske enligt proportionellt valsätt, skall valet förrättas med valsedlar, å vilka före valet utsatts partibeteckning, ävensom att valsedlarna skola för att bliva gällande vara *enkla*, slutna och fria från överstrykningar. Vissa av dessa bestämmelser skilja sig från motsvarande bestämmelser, som gälla för proportionella val i allmänhet. I detta sistnämnda hänseende gäller nämligen, att valmännen kunna gå fram till valet *utan* partibeteckning (i den s. k. fria gruppen) under det att däremot en valsedel, som ej förses med partibeteckning vid de val, för vilka ovannämnda stadga gäller, måste kasseras. Vidare gäller i sistnämnda fall, att en valsedel, å vilken strykning av ett namn förekommer, även måste kasseras, under det att vid proportionella val till riksdagen, stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige, landstingsmän m. m., d. v. s. vid proportionella val i allmänhet, strykningar få ske utan att detta åstadkommer valsedelns kasserande.

Det torde knappast kunna åberopas några skäl för att en sådan åtskillnad göres mellan proportionella val i allmänhet och proportionella val enligt ovannämnda stadga, vars första paragraf bestämmer, att densamma skall tillämpas, »då val av kommunalnämnd, drätselkammare, kommunalrådmän, ledamöter i stadsstyrelse, kyrko- och skolråd, gemensamt kyrko- och skolråd samt landstingsförvaltningsutskott, så ock val av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden, som skola företagas till avgörande å

kommunalstämma, inom kommunalfullmäktige, å allmän rådstuga, inom stadsfullmäktige, å kyrkostämma eller inom landsting, äro proportionella». Tillvaron av ovannämnda bestämmelser i stadgan åstadkommer, enligt mitt förmenande, ofta att valsedlar kasseras, vilket ej sällan omkastar valresultatet — i en mindre valdelegation behövs det nämligen, som bekant, ofta att blott en enda valsedel kasseras för att det skall inverka på sammansättningen av den institution, som skall väljas. Själv har jag erfarenhet därav, att vid flera tillfällen inom stadsfullmäktige, landsting, kyrkostämma m. m. sådant inträffat (inom Luleå stadsfullmäktige alldeles nyligen tvenne gånger, ena gången på grund av strykning av namn å valsedeln och andra gången på grund av att ett flertal stadsfullmäktige gingo i ett proportionellt val fram som fri grupp utan partibeteckning under antagandet att detta var tillåtet lika väl vid ett sådant val som vid proportionella val i allmänhet). Valmannen inom valdelegationen erinrar sig kanske ej, att andra bestämmelser gälla för proportionellt val i detta fall utan antar som givet, att han kan tillämpa samma bestämmelser, som gälla, då han går att välja riksdagsman, stadsfullmäktige m. m. Risk förefinnes också för att valförrättaren (ordföranden) ej erinrar sig denna skillnad och att alltså valsedlar, som egentligen skulle kasseras, bliva godkända. Visserligen uppläses ibland före valets förrättande den ovannämnda stadgan, men detta sker ej alltid, och även om det sker, är det risk för att valdelegationens medlemmar ej uppfatta detaljbestämmelserna i densamma.

Från dessa utgångspunkter finner jag det önskligt, att sistnämnda stadgas bestämmelser ändras i dessa punkter, så att de bringas i överensstämmelse med motsvarande bestämmelser rörande proportionella val *i allmänhet*. Särskilt torde bestämmelserna om förbud att stryka namn å valsedel ofta åstadkomma valsedels kasserande. Och då som förut nämnts inga bärande skäl kunna anföras för att för valen enligt stadgan och för övriga val skola finnas skilda bestämmelser, tillåter jag mig alltså hemställa om en utredning av frågan. Jag skulle naturligtvis helst önska en omändring med detsamma. Men då ändringarna torde medföra vissa omformuleringar även av andra delar än de omnämnda punkterna, torde riksdagen knappast vara villig att utan en föregående utredning besluta i saken.

Det hemställes alltså,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och på vilket sätt en ändring må kunna komma till stånd med avseende på »Stadga om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m.» (eventuellt även av andra stadganden, som beröras av den blivande ändringen), syftande till att rörande rätt att rösta *utan* partibeteckning och rörande rätt att *stryka* namn å valsedel samma bestämmelser komma att gälla för de val, som omnämnas i ovannämnda stadga, som för proportionella val i allmänhet, d. v. s. till riksdagen, landsting, stadsfullmäktige m. m., samt

att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 21 januari 1921.

Ernst Hage.

